

Завдяки частотному використанню різних образних мовних засобів, її публіцистичні тексти відзначаються емоційним викладом інформації, що посилює їх вплив на потенційних читачів.

Список використаної літератури

1. Вартанов Г. І. Засоби масової інформації. Короткий словник термінів і понять / за ред. проф. А. А. Чічановського. Київ: *Грамота*, 2005. 64 с.
2. Краснікова Ю. Публікації Олени Пчілки на сторінках "Газети Гадяцького земства". *Образ*. 2010. № 11. С. 60–64. URL: https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/obraz/obraz_2010_11.pdf (дата звернення: 22.04.2024).
3. Пчілка О. Викинуті українці: До жидівсько-української справи. Київ: *МАУП*, 2006. 352 с.
4. Семенко С. Олена Пчілка – редактор «Газети Гадяцького земства». *Образ*. 2010. № 11. С. 76–82. URL: https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/obraz/obraz_2010_11.pdf (дата звернення: 22.04.2024).
5. Сидоренко Наталя. Публікації Олени Пчілки на сторінках одеського журналу «По морю и суше». *Образ*, 2010. № 11. С. 70–75. URL: https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/obraz/obraz_2010_11.pdf (дата звернення: 22.04.2024).
6. Чашук М. Олена Пчілка – публіцист. Луцьк: *Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти та Волині*, 2009. № Вип. 13, С. 95–97.

Анастасія Григорчук,

Науковий керівник – кандидат філологічних наук,

СКЛАДНІ СЛОВА В ПОЕЗІЇ ЮРІЯ ІЗДРИКА

В останні десятиліття помітно зросла дослідницька увага до аналізу семантики, творення та функціонування складних слів. Основними способами їх творення є основоскладання, словоскладання та аббревіація, а також зрощення і зближення. У лінгвістиці композити досліджуються в синхронному і діахронному аспектах.

Складні слова були предметом аналізу у працях таких мовознавців, як Н. Клименко, М. Плющ, К. Городенська, В. Горпинич, Н. Сологуб, Л. Азарова, Н. Родзевич, О. Безпояско, Є. Карпіловська, В. Фридрак, Н. Клименко, Г. Вокальчук, І. Бабій та ін.

За твердженням М. Плющ, «під складним словом розуміється таке поєднання двох чи (рідше) трьох і більше повнозначних слів або основ слів, яке становить одну лексему, реєструючи якесь явище, предмет об'єктивної дійсності, і за формою нічим не відрізняється від простого слова» [4, с. 63]. Традиційно виділяють дві основні словотворчі моделі основоскладання: а) складні слова, утворені на основі сурядних словосполучень; б) складні слова, утворені на основі підрядних словосполучень.

Словоскладання та основоскладання науковці вважають найдавнішими способами словотвору і найбільш активними після афіксації. Композити вживаються у всіх стилях мови, зокрема в художньому. Письменники часто використовують у своїх творах складні слова, що «мотивується великими можливостями цього способу словотворення та естетичною вагомістю в художньому мовленні» [1, с. 85]. Так, простежуємо семантично розвинену категорію складних слів у поезії Юрія Іздрика.

Актуальність нашого дослідження зумовлена самотутністю ідіостилю Юрія Іздрика, автора ліричних творів, культуролога. Письменник влучно

застосовував лексичні засоби мови для реалізації своїх художніх замислів, однак поки що повно не досліджено мову його творів. Не знаходимо наукових розвідок, які б містили лінгвістичний аналіз складних слів у поетичних творах митця, тому наше дослідження є актуальним.

Предметом нашого розгляду будуть складні слова в поетичній мові Юрія Іздрика.

Мета пропонованої праці – розглянути семантику та вживання складних слів у поетичних творах Юрія Іздрика. Матеріалом дослідження послужить поезія письменника.

Для реалізації задекларованої мети необхідно розв'язати такі завдання: виявити складні слова у поезії Ю. Іздрика, описати їх семантику, простежити особливості функціонування цих слів у контексті поетичного твору.

У поезії Юрія Іздрика серед композитів найбільше виявлено складних іменників і прикметників.

Із врахуванням семантико-граматичного підходу «іменники традиційно поділяють на три лексико-граматичні групи: назви осіб, іменники з конкретно-предметним значенням, іменники з абстрактним значенням» [1, с. 81]. Такі ж групи складних іменників простежуємо в поезіях Юрія Іздрика.

Складні іменники-назви осіб характеризують особу за такими ознаками:

1) рід занять, діяльність, спеціальність: **шахіди-смертники** («Зняти б кіно про твою кінетику / викласти б гру за твоєю грацією / ми обидвоє **шахіди-смертники**» [2, с. 237]; **андроїд-космонавт** («Я – перший андроїд-космонавт» [2, с. 423]);

2) внутрішні якості, психологічні властивості: **самоаналіз, псі-терапія** («І самоаналіз і псі-терапія» [2, с. 145]).

Виявлені складні іменники з абстрактним значенням можна об'єднати в такі тематичні групи:

1) назви мовленнєвих процесів: **слово-тіло** («Як сміло ховатись у сніг твоє пещене слово-тіло?» [2, с. 257]);

2) назви явищ природи, номінації стихій: **листопад** («Числа листопада котяться гравієм траскають вікна в календарі» [2, с. 379]);

3) назви неба, небесних світил: **небо-земля** («Створюєш небо-землю, заводиш блог» [2, с. 77]).

Прикметники традиційно поділяють «на такі лексико-граматичні групи: означальні номінації людини, характеристика реалій довкілля, параметричні прикметники, а також означення сенсорних відчуттів» [3, с. 258].

Можна вважати, що однією із найбільших груп є та, яка пов'язана з характеристикою внутрішніх якостей людини. Варто розглянути мікрогрупи відповідно до цієї групи слів, виявлені в поезії Ю. Іздрика:

- 1) абстрактні назви, вжиті в переносному значенні: **гостросюжетні** страхіття («Ордер на гостросюжетні страхіття» [2, с. 210]);
- 2) внутрішні якості, психологічний стан людини: **нервово-паралітичне** повітря, **ніжно-паразитичні** доторки («Повітря нервово-паралітичне / доторки ніжно-паразитичні» [2, с. 105]).

Внутрішні якості були дуже важливими для поета, саме тому він часто використовував різні складні лексеми.

Зауважимо, що вживання складних прикметників є поширеним у творчості поета, адже така кількість прикметникових форм композитів дає нам змогу зрозуміти, що опис людини, навколишнього світу та внутрішніх переживань є важливими для ідіостилю Юрія Іздрика.

Під час створення метафоричних образів поет використовував складні слова української мови і власні новотвори та вибудовував таким чином емоційно-насичені форми метафоричних структур.

Як зазначає Н. Сологуб, складні слова «мають більшу експресивність, пізнавально-якісну силу, значну понятійну та естетичну місткість. Складні слова ... зумовлені естетичними настановами автора, принципами його світосприйняття, своєрідністю його стилю, особливостями художнього мислення» [5, с. 48].

Аналіз виявив, що мовний стиль Юрія Іздрика унікальний і оригінальний. Його поетична мова не лише збагачує словник української мови, але й пропонує нове поетичне сприйняття світу.

Список використаної літератури:

1. Бабій І. М. Складні слова у поетичному лексиконі Юліуша Словацького: семантико-дериваційний аспект. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки.* Мелітополь: Видавн. будинок ММД, 2018. Вип. XV. С. 79-86.
2. Іздрик Ю. Календар любові. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 425 с.
3. Клименко Н. Ф. Вибрані праці. Київ: Видавничий світ Дмитра Бураго, 2014. 728 с.
4. Плющ М. Я. Словотворення та вивчення його в школі. Київ: Рад. школа, 1985. 128 с.
5. Сологуб Н. М. Мовний світ Яра Славутича. Київ: Дніпро; Вінніпег: Українська Вільна Академія Наук, 1999. 152 с.

Алла Борик,

Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Галина Бачинська,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІ ОНІМИ ЯК ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ У РОМАНІ СВІТЛАНИ ТАЛАН «РОЗКОЛОТЕ НЕБО»

Власні назви відіграють важливу роль у житті людей. У них простежується світогляд народу, культурні, соціальні надбання, особливості етносу. Найменування осіб – є предметом дослідження з найдавніших часів, однак іменування людей у художніх творах є новим вектором дослідження. Власні назви є частиною архітектоніки художнього тексту, вони надзвичайно цікаві для ономастів. Пропріативи є компонентом індивідуального стилю письменника. «Власні назви становлять невід’ємну лексичну категорію